

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 пара
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРА

ЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“
А ПРЕПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ
ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Цетиње, 24. јануара

Веницелос, државник каквог времена Грчка без сумње још није имала, путује по Европи. У ово доба године путовања нијесу много пријатна. Велика потреба, или боље рећи лута невоља нагнала је првог грчког државника да се одважи на тај пут, па да не устукне ни од тегобе путовања и у најсјевернију европску пријестоницу. Посјетио је Рим, Париз, Лондон, Берлин, Беч и Петроград.

Толико је за сада знати, што је Веницелос на својем путу посвршавао. Из изјава, које је у поменутим пријестоницама дао представницима јавности, могло би се са доста вјероватности утврдити, да је циљ његовог пута изналажење средстава и савезника за чување мира и новог стања ствари на Балкану.

Мир и нови поредак на Балкану још нијесу постављени на тврде темеље. Истина, штити их букурешки уговор о миру, али ни тај уговор није тврђава, за коју се не би могли наћи типови разорења. Равнотежа је на Балкану зајемчена букурешким миром, али је и то јемство релативне вриједности. Арбанија не постоји зато да послужи идеји мира. Она ће бити злоупотребљена у корист превратничких циљева.

Јасно је, да је сврха Веницелосовог путовања да се отклони опасност узнемирења.

Веницелос је у Бечу, у једној здравици казао, који задатак има данашњи грчки нараштај. Рекао је, да он има тешки, веома тешки задатак: да чува тековине рата од случајних повреда и да их у миру развије и усаврши, како би нараштај, који ће за овим доћи, могао на њима подићи нову још лепшу зграду отаџбине. Буде ли данашњи нараштај успио — продужава Веницелос — да ове тековине сачува од повреда, он се је тијем много одужио својем народу.

Као неко тужно страховање, као нека немила слутња и црна мисао извлачи се и неосјетно из Веницелосових ријечи. Он данашњем нараштају својега народа највише ставља на срце испуњавање онога задатка, за чије правилно и мирно извршење толико страхује.

То страховање, та сумња одведоше Веницелоса у прве европске пријестонице да тамо тражи средстава и савезника за успјешно чување тековина, зајемчених букурешким уговором о миру.

Па кад први државник савезне нам Грчке толико страхује од опасности, којима су њене тековине изложене, у не мањој мјери и ми морамо да зебемо, јер имамо исте непријатеље и иста гвожђа стављена пред стопе нашега напретка.

Нијесу код Брегалнице и Кукуца побијеђени само непријатељи

балканске равнотеже. Побијеђени су и непријатељи балканског завојевања и отмице, који ће све силе напрегнути да дјело правде санкционисано у Букурешту, поткопају и арбанашком бачвом барута, и бугарском осветом, и турским појачаним апетитом олаким добитком Једрена, и којекаквим ревизијама у корист »потлачених народних мањина«.

Веницелосов пут нема задатак, да Грчкој отме још који добитак у острвима или у Арбанији. Тај се пут ограничава на улогу забринутости и скромног миротворца, који би хтио, пошто по то, да сачува што има, па ако не може сам, да за ту циљ нађе што више и што јачих савезника.

Мир је циљелој Европи на језику. Веницелос је моли за мало мира.

Брзо ћемо видјети, да ли јој је мир и у срцу.

Генерал-фелдмаршал Николај Николајевић Старији.

II.

Чим је Русија објавила рат Турској ради ослобођења Балканских Словена, Николај Николајевић похитао је у Кишенев и са младићским жаром примио се тешког рада, улазећи у све појединости ратне спреме и материјалног обезбјеђења војске. У исто вријеме својим говорима и владањем подизао дух војницима и официјерима.

8. и 9. јуна, Велики Кнез лично је чинио рекогносцирање дунавских обала у Свиштову који је сматрао као најподесније мјесто за прелаз руске војске преко Дунава. Тада је наступила ера лојалног живота и главнокомандујући живљао је цијело вријеме под својим шатором који му је служио за вријеме севастополског рата.

Иза првих успјеха брзо су дошли први неуспјеси. Дошла је Плевна о коју се разбио толико јуриша, заустављајући напредовање руске војске уз силне жртве.

Приликом опсаде Плевне десила се ова занимљива епизода.

Било је доведено пред Великог Кнеза 700 заробљеника које је заробио генерал Гурко. Велики Кнез их је питао да ли би му знали ишта рећи о Аки паши и гдје је? Тога генерала био је упознао за вријеме свога путовања на Истоку. Заробљеници су одговорили да је поменути паша остао у Бејруту, пошто није хтио да се бори против Великог Кнеза којег је, од првог познанства, заводио као рођеног брата.

Убрзо је главнокомандујући имао да одговара за туђе грјешке: сам Цар Александар II. корио га је ради наступања одреда генерала Гурка преко Балкана. Велики Кнез доказивао је Цару преко писама да је главни циљ ратних операција заузеће Цариграда: пошто је главна препрека Балкан и пошто су прела-

зи слабо заштићени, он сматра за своју свету дужност да га заузме.

Али непријатељи Николаја Николајевића у главном стану нијесу мировали ни ћутали. Све вријеме они су интригирани код Цара и колебали га, критикујући неповољно сваки поступак главнокомандујућег. И тако је Велики Кнез имао да се бори на два фронта: против Турака и против интриганата. Али ипак није падао духом: благодарећи његовом настојању, погрјешке руских Молткеа — почетак рата с недовољном количином војске — биле су поправљене. Дошла је гарда и помоћни армијски корпуси.

28. новембра пала је Плевна. Предало се 40.000 Турака са 77 топова, и Велики Кнез одахнуо је душом. Кад му се јавио, рањен, заробљени бранилац Плевне, Осман паша, он му је крпено стиснуо руку и рекао: »Ми се дивимо вашој херојској одбрани и горди смо што смо имали таквог противника као што сте ви и ваша војска.«

Послије заузећа Плевне, ради чега је одликован крстом Св. Ђорђа I. степена, он је развио у Ратном Савјету свој план, излажући неминућу потребу да цијела војска приђе преко Балкана и да брзо наступи према Цариграду.

Његов план је био усвојен.

Овдје је потребно споменути да је руска дипломатија на челу са Кнезом Горчаковым, преко руског посланика у Београду, Шувалова, дала, без нареда знања, обећање Енглеској да руска војска неће прелазити преко Балкана.

21. децембра, у највећој студени и међави, завршио се овај славни прелаз који ће остати најљепше забијежен у историји руске војске. Неприступни планински врхови и сурови елементи природе били су побијеђени. Затим се учестале побједне битке код Тамкисена, Горњег Бугаграва, Шандорника, Арод Конака. Имена генерала Скобељева и генерала Гурка била су свима на устима.

Под скромним шатором, међу балканским снеговима, главнокомандујући, на Бадње Вече, удесио је своју јелку. Кувар Иван спремио је пиршке с купусом. Отац М. Д. Скобељева испекао је на ражњу ћурку. Да се то залије, имали су још двије последње боце мађарског вина. Кроз шатор су провукли коноп и о њега повјешали божићне дарове, додавши к томе кобасице и испечену пршуту.

Велики Кнез је ријешио да копка одлучи коме ће шта да припадне. Добитци су били записани и бачени у војничку капу. Али они нијесу припали по заслуги. Ђурку је добио генерал Левицки чији је рад за читаво вријеме рата био негативан, а Велики Кнез је добио само комадић пршуте.

На Божић, Николај Николајевић је тражио да се пошље одјећа за

војску, пошто је гарда остала без чизама, захваљујући лиферантима.

28. децембра предала се сва армија Весел паше и тиме су балканске операције биле завршене.

Треба истаћи да је цио штаб са Непокочицким и Левицким био против тога да се Балкан прелази, па и сам храбри Радечки тражио је да се причека, али Велики Кнез само је категорички одговарао: »Ја сам тако ријешио«.

Нову Годину 1878. главнокомандујући дочекао је близу Казанлика на јужној страни Балкана. Добро ју је запамтио, пошто већ два дана није био ништа јео, јер се комора изгубила и тек сјутрадан појавила. Осим тога, војници су му упропастили покриваче.

5. јануара, Гурко је заузео Пловдив, а 10 јануара Струков Једрене. Велики Кнез депешираше Цару да је неопходно заузети Цариград и тамо потписати мир.

Али плашљиви Горчаков, застрашен пријетњама Енглеске, онемогућио је кретање главнокомандујућег и приковао га. Иронијом судбине побједилачка војска била је задржана под самим зидовима Цариграда. То је био тежак ударац за Великог Кнеза. Силе су га почеле издавати. Наступила је код њега реакција и његов моћни дух почео је да малаксава. Он је замолио цара да га смијени са команде војске.

Последњих четрнаест година Велики Кнез је до краја посветио ратној служби и раду на унапријеђењу руске војске.

Његово дјело су били чувени волински маневри које је руководио и у којима је учествовало 200.000 војника. Са највећим напрезањем своје физичке снаге, привео је Никола Николајевић маневре крају, борећи се са болешћу. Љекари су га одмах послали на Крим гдје је живио још неколико мјесeci и умро 13. априла 1891. год.

Око Арбаније

»Самоуправа« пише:

Тегобе око ограничавања сјеверне и јужне Арбаније, на крају крајева, ипак су скоро савладане вољом Европе, ма да солузије тих питања, какве су дошле по одлуци Сила ни у колико не ујемчавају трајност. Сада се, код арбанашког питања, појављује и жеља Турске, да се новој арбанашкој држави даде за владоца каква муслимански принц, јер ће већина становништва у тој држави бити муслиманске вјероисповијести. Даље, Турска показује живу жељу да, од острва у Егејском Мору, пошто по то, задржи за себе Хиос и Митилени, ма да су та острва, по својој популацији, несумњиво грчка. Тако би изашло да се Турска, у исто вријеме, позива на принцип већине становништва, кад је ријеч о Арбанији, а тај исти принцип газии кад је ријеч о Хиосу и Митилени!

Очигледно је, да Турска не може одбацивати обје те тезе у исти мах. Шта више, нарочито с обзиром на њен данашњи међународни положај, сви су изгледи да неће одбацивати ни једне. Јер ће Европа, по свој прилици, одржати кандидатуру принца Вида, као год што ће, у питању о поменутом острву у Егејском Мору, одржати своје гледиште. Енглески предлог, о коме се сада дискутује међу кабинетима великих Сила, визири на ефикасне мјере у томе

смислу, које би одмах имале и доћи, чим се постигне потребан споразум међу великим Силама...

У самој Арбанији, међутим, ствари се развијају врло неповољно. Предсједник привремене владе, Исмаил Кемал, морао је предати власт међународној европској контролној комисији, јер више није могао савлађивати препреке, коју се одасвуда у земљи чиниле његовој влади. Његовом одступању са управе можда је доста допринијело и то што се пролио био глас, да је и он био умишљан у заједру која је имала да доведе на власт муслиманског принца. Тај глас, наравно, није аутентично утврђен, али је ипак био довољан да поколеба његов положај на челу привремене владе. Исмаил Кемал већ је и напустио Арбанију, и отишао својој породици у Ницу. Есад паша остаје сада као најугледнија политичка личност у Арбанији, али се о његовим правим намјерама ништа поуздано не зна, ма да се он отворено изјашњавао за принца Вида. Не зна се ни то да ли је и у колико је Есад паша узео удјела у отоманској завјери у Арбанији, и да ли у опште има каквих год веза између њега и Цариграда. Ни у том правцу, ништа се, дакле, не може поуздано рећи.

У приликама кроз које данас пролази Арбанија, тешко је вјеровати да ће и сама европска контролна комисија моћи да завиеде колико-толико реда у земљи, осим ако се Европа не одлучи да јој, у тој сврси, стави на расположење потребну војну снагу. Код тога питања одмах избија тегоба о томе да ли да се тај задатак уступи појединим Силама које би радиле као мандатори Европе, или да га приме на себе све Силе. На томе питању морају одмах избити несугласице међу Силама. Јер, ма да се из Аустро-Угарске и Италије чују гласови, да би оне пристале да приме на себе тај задатак, сумњиво је да ли би остале Силе пристале да приме ту њихову предиспозитивност...

Ма да су, дакле, тегобе међународног карактера скоро сасвим савладане у погледу Арбаније, тегобе које потичу из њеног унутрашњег живота и склопа још су врло далеко од дефинитивна ријешења. Оне су, шта више, такве, да могу лако одвести до несугласности међу великим Силама, и до компликација, којима тешко би било краја сагледати.

То се можда слутити и осјећа у Италији, те се отуда чују, и ако до сада још само усамљени гласови, да би ваљало дићи руке од Арбаније. Сасвим је поуздано, међутим, да је тај глас врло далеко од италијанских мјеродавних политичких кругова. Јер, ма како да би лако било дићи руке од Арбаније, кад би била ријеч просто о једној незнатној територијалној добити, за Италију би такав гест био остављање одријешених руку Аустро-Угарској на Јадрану, то јест рушење поморске равнотеже, по коме би поморски и трговински интереси Италије далеко више и озбиљније били угрођени, него да је на јадранско приморје изашла Србија. Због тога онај глас, — ма како да је по себи наметан, јер би Италију опростио једног компликованог проблема, из којег нико у Италији не може знати како ће се изаћи на крају крајева, — свакојак, мора остати

као празан глас с којим нико не може озбиљно рачунати.

Арбанашки проблем. — чак и ако се са успјехом савладају све тегобе садашњости, остаје, дакле и даље неријешени проблем, чије се даље развијање не може предвидјети са колико толико вјероватности.

Петар Кочић

(Допис из Биограда).

Петар Кочић је оболио. Изгубио је свијест. Душа му се помутила, његова српска душа, и он ће остати свога живота незаслужно провести у болници умоболних у Биограду. Трагедија једне велике душе одиграла се је. Сину Босанске Крајине угашена је свијетлост ума. Пјеснику јела и оморица горе Романије свирена судбина додијелила је немио тренутак. Апостолу српског национализма умукла је ријеч на уснама. Он је умро страшном смрћу, ради које је суза његових пријатеља горчија.

Петар Кочић, писац »Јазавца пред судом«, пјесма у прози и приповиједка: »С планине и испод планине«, »Јаука са Змијања«, »Суданије«, уредник »Отаџбине« и »Развитка«, више није свјестан да узме перо у руку.

Јаук његовијех земљака који је нашао тако дубока израза у ријечи Петра Кочића, неће се више поновити. Кочић је мртав за живот. Босна је изгубила свога великог сина, књижевност — књижевника, а Српство свога поборника.

Као пјесник он је персонификација бола Босне, плача заробљенијех сељачкијех душа; пјесник босанскијех планина — тумач тајанственог шума његових гора, који значи: чежњу за слободом; пјесник младости; писац из чијег је пера излазила чиста српска ријеч, чиста као кристал; његова реченица пуна музике, лијена толико да се може мјерити са најрецим реченицом коју је икада српски књижевник написао. »Јазавца пред судом«, остаје у српској књижевности док Босна буде робовала, једна дирљива ствар. Његове пјесме и прозе, »С планине и испод планине«, читаће сви који воле младост, велике душе, умјетничка дјела.

По унутрашњем животу, Кочић је био вјечита несклад, вјечити бунт противу сувога зулума оних који Босном господаре. Отуда он никада, ни у каквој форми, ни у приватном ни у политичком живо-

ту, није правио споразуме са управљачима његове уже отаџбине. Његова је ријеч грмљела као снажни јек планинске ријеке, као хуктање Неретве кроз камене кланце херцеговачке, кад је год требало да се чује мисао широких слојева Срба у Босни.

Он је био дубока осјетљивост сваке неправде чинјене народу, а над његовом несрећом никад није лажно пролио сузу.

Патриота по инстинкту, без извјештачености, свакада је остајао у тону патриоте. Патриотизам је био његово основно осјећање, осјећање које је било главни покретач цјелокупног јавног рада Петра Кочића.

Као посланик, у Босанском Сабору, био је живо врело протеста противу туђинског насртања на оно што је српско у Босни и Херцеговини, вјечита и непомирљива опозиција босанској влади. Кроз њега су говорили сељаци погнуги за плутом, босанска сиротиња, чобанчад чија су крда од »укопације« постала малобројна; солдација босанска која осјећа свирену дужност ићи под заставом црног орла.

Нико није тако јасно умио изразити интимни бол спутане снаге Срба једнога краја као Петар Кочић.

Идући за неодољивим захтјевима своје патриотске душе, говорећи отворено све што га тинги, остајао је као сталан иратник у име српске мисли и српског имена.

Ради својих убјеђења двије године трунуо је у »црној кући«, тамници бањалучкој и зеничкој. Гоњења и мучења низала су се једна за другим толико, да је постао мучеником.

Али Кочића данас нема. Он сада значи само једну свијетлу и отмијену прошлост једнога човјека. Иначе он је мртав; он је свијест изгубио. И кад добија у своје руке књигу или новине, пријече слогове гласно, неразумно и глас једне разбијене душе одјекује под сводовима суморне болнице.

Његови пријатељи и познаници са управом Народног Позоришта приређивају с »Кочићевим Вечем«. И све оно што осјећа високи смисао оваквијех људи, све што појима колико читава једна српска земља губи у њему, дошло је у позориште. Свако је улазио лагано, без шума, као да приступа мртвач-

ком одру. Са инстинским болом у души заузимају посјетиоци своја мјеста, као да би хтјели: не пробудити велику душу из сна, душу заморену вјечитим напорима у тражењу свијетлог пута своје народу.

Са љутањем се је очекивало извођење програма. Прво је свирао оркестар, затим је г. Гавриловић читао »Из књиге Симеуна Ђака«, затим опет оркестар. Послије тога опет Г. Гавриловић читао је »Пјесму Младости«, а за њом је дошло приказивање »Јазавца пред судом«.

А кад се спустила завјеса, опет се излазило тихо, без шума. — Напољу предисреће хладна зимска ноћ, као да би хтјела допунити тешко осјећање душе, ради душевног слома Петра Кочића.

Драгиша Н. Боричић.

Пол Дерулед.

Умро је Пол Дерулед у Ници.

Пол Дерулед је био велики француски патриот, непомирљив поборник идеје о ренваншу.

Дерулед је био рођен 1846. године. Послије свршене школе, путовао је по свијету неколико година; затим се вратио у Париз и посветио књижевности. Када је, године 1870, Француска заратила са Њемачком, Пол Дерулед је ступио као добровољац у један зуавски пук. У битци пред Седаном, рањен је и заробљен; али је, прерушен као пољски Јеврејин, утекао из ропства, стигао француску војску и поново се борио код Шанзија. Француска врховна команда дала му је зато чин поручника и орден Почасне Легије.

Пол Дерулед написао је двије збирке војничких пјесама, у којима је опјевао тешке дане националног пораза и дубоку народну жељу да се Њемачкој врати срамота. Написао је и двије драме, од којих је друга била цензуром забрањена.

Дерулед је дуго година био предсједник Лиге Патриота. Године 1899. покушао је он, са једном групом патриота, да изврши војнички преврат у држави, али покушај није успио. Суд га је осудио зато на десет година прогонства. Помилован, Дерулед се вратио 1905. године у Француску.

Пол Дерулед је засједњавао у парламенту као националистички посланик.

ПОДЛИСТАК

ВОЈВОДА ПУТНИК

Господин Мајер из Швајцарске, има у Боливу на Ривијери хотел. Јер како га не би имао? Господин Мајер има за трпезарију салу са огромним прозорима окренутим к југу и врло лијепим карнизима и ружама на малим столовима; за тим малим столовима, сједе, кад их је позвало звоно на ручак, господи у одијелу отворене боје, и даме са »рајерима« на шеширима; а кад их је сакупило звоно за вечеру, господа у смокингу а даме у шареној тоалети, без шешира.

Даме и господа су што из Напуља, што из Риге, Амстердама, Бостона, и разумије се, и из Берлина. Они сједе ту за малим столовима, униформисани су и финиш су манира, састављају подужни изврстан оброк и доказују, укупно узевши, да су у Напуљу, Риги, Амстердаму, Бостону, Берлину лијепо васпитани људи просто погнуто једнаки.

Они са једног малог стола не знају се са онима што сједе за другим малим столом, али их ипак тачно познају. Шта су могли проф из Петрограда и пензионисани пуковник из Лиона радити данас по подне? Монте Карло. Свеједно је, да ли су добили или изгубили, свеједно за незаинтересоване за сусједним столом. Шта су радиле даме? Ужину у Резерви или на Кап Ферату, или у Жетеу у Ници. Музика, залазак сунца иза шареног мора. Свеједно је да ли је неко из Риге или Бостона, издаје се исти новац и са истим ефектом. Да није књига, у којој се уписују странци, не би се могло вјеровати, да ови босановини људи имају своје постојбине и тамо каквом занимању, него би се прије помислило да су већ не ро-

ђењу хотелски гости а по занимању ривијерска публика.

Покадшто тек из тога просјечно обичног свијета истакне се која мушка глава, какав женски профил.

Тако на примјер мој сусјед за оближњим малим столом.

Стар господин бијеле кратко ошишане браде и чудновато временом опаленог лица С нечим необичним на челу и очима. Преко пута њега једна млада дама у црнини. За вријеме паузе између јела човјек малко лупа главу о томе старом господину. Љекар? Вајар? Вјероватно, вајар. Не, прије ће бити да је љекар. Нека извјесна благод — Али шта ту ваздан, ушита-ћемо доцније вратара!

Вратар, са два укрштена златна кључа на оковратнику свога првеног мундира, даје извјешће:

— Генерал Радомир Путник, Београд.

— Путник, Путник! Ко је то? Негдје се то читало.

Горе у соби имам књигу о балканском рату. Отворим је и нађем одмах на другој страни слику овога човјека сједе браде, али не у његовом удобном, увијек истом капуту, него са »акселбендерима« на грудима.

Прочитам: Путник, Радомир, шеф главног генералштаба.

Та није могућно! То је чувени генерал, који је организовао побједу Срба. У рату с Бугарима мозак победоносне војске и ако не њен званични поглавар. Молтке у српском издању.

Дође вријеме ужине, дође вечера — опет се побожно сједи око јеловника. Сви кусају своју супу; генерал за сусједним столом има пред собом шољу каве и маже маслом на земичку. Он не вечерава. Није ни смокинг обукао и у опште као пруски потпоручник не би се могао одржати ни

недјељу дана; вјероватно носи и округле манжете.

Према њему сједи она млада женска, прије ујака него кћи. Она је у жалости, и то не само по одијелу. Ко јој је то умро, ко је ту скоро погинуо на отацственом бојном пољу? Старац се увијек смијешни кад говори с дјевојком, па понекад и кад ње изазове осмијак.

Ипак има чудних ствари у животу! Дакле, тај ту прије неколико мјесеци је јездио преко бојног поља. Кад је он пружио руку, ађутанти су с топом и треском галопирали на све стране, дивизије су се кретале, топови рикали. Да је он био пасијан мјесто што је био прибран, свијетска историја би могла другачије испати.

Сад он, најненаочитији гост, сједи између не баш знамените, али много личније госпошћине из Риге, Бостона, показује трагове ослабљеног стомака и забавља једно младо дјевојче, док се њено фино, заморено лице мало не разведри.

Неуљудно је за обједом непрестано пиљити у сусједан сто, али ја не могу другачије; тако нешто очарава човјека. Је ли могућно преко љета добити велике битке, па одмах потом у зиму, још са задаком крви у наздржавама, још са страшним одбјеском ужасних, херојских ствари у очима, сједјети као хотелски гост међу хотелским гостима у једној трпезаријској сали на Ривијери, као најпознатији стари господин, прави тата, без строгости и окрутости? Ама, зар не виде други гости разјалену капију, кроз коју као да куљају у кокетну масе-Мајереву салу крв и дим барута?

У мени се ствара збрка ствари: битка на Брегалници и кромпир, згтовљени на француски начин, пројектили са челичном кошуљицом и гранатне јабуке за десерт, све се измјешало без реда. Прелазим су у данашње вријеме занста нешто и сунвише

нагли; и сунвише брзи возови воде са Брегалнице за Ницу, од огромног крвавог патоса једнога рата до благе безначајности једне хотелске тријезе.

Како брзо може неко од руковоаца бити постаати хотелским гостом, од творца свијетско-историјских догађаја старим господином за сусједним столом! Не изгледа много другачије, него као да је он данас по подне, док смо ми пили чај, гледао како хиљаде непријатеља, хиљаде пријатеља падају под тутњавом и громом битке, онда је васпитано умио руке и сишао доље на вечеру. Али сада нема апетита и пије каву, док ми грађани једемо шест јела.

Луда земља, ова Ривијера. Сви, сви сједе за једнаким, цвијећем украшеним столовима, а само би Бог једини могао погодити од куда једноме апетита, и шта је другоме апетит покварило. Добро, што ми сусједи са столова не знамо своје различите раније историје. Куда бисмо отишли када бисмо се, мјесто да једемо, једно другом дивили, једно од другог се грозили, чудили се или један другог поштовали? Срећом, велики човјек не поноси са собом свој прави живот кад ради уживање дође на Ривијеру; човјек постаје ма какав цивилизован господин међу многим другима.

А то у самој ствари и јесте оно што је лијепо и драгоцјено у таквом једном рају за много свијета. Човјек је оставио себе код куће. Никаква стража не одаје почаст пред униформом која се у Биограду одмара у сандуку. Веома је много лакше, бити хотелски гост, него војсковођа. Пријатно уривање наших данашњих друштвених обичаја омогућава сваком, и највећем, да учини лак, мек скок у област обичнога и безначајног.

Сунце, палме, рулети, звоњење за објед, тоалете, само не »људи« — то је Ривијера.

Арнолд Хелигер.

Прослава Св. Саве у Паризу.

Париз, 15. јануара.

Српско-хрватска омладина, и ако далеко од својих родних крајева, ипак, благодарећи удружењу српско-хрватских студената »Зори«, прославила је овај значајни по Српство дан на најсвечанији начин.

На неколико дана раније, узорно удружење упутило је позивнице са програмом истакнутим пријатељима српско-хрватске нације, и припремало се за свечаност, старајући се да иста испане што боље, у чему је потпуно и успјело што служи на похвалу друштву које достојно репрезентира српско-хрватску омладину у Паризу.

У пространу и луксузну салу хотела »Лутесија«, још од 8¹/₂ сати у вече почело се окупљати отијени свијет обојега пола. Прославу је посетио госп. Министар Веснић са својом госпођом и првим секретаром. Од осталих поменућемо изврсног познаваоца словенске литературе и великог пријатеља Срба, г. Хомана, професора на Сорбони.

Тачно у 9 сати, према утврђеном распореду, свечаност је отворио почасни председник »Зоре« г. професор Хоман, читајући, прије свега, разне честитке г. г. професора универзитета који жале што су спријечени присуствовати свечаности, као и честитку нашег генералног консула, симпатичног и вриједног госп. Луја Бринеа, који је послом био заузет изван Париза. Затим, у кратким потезима објаснио је значај славља Св. Саве, представљајући говор на француском језику о будућности Срба и јединству Срба и Хрвата.

Говор је саслушан са највећом пажљивошћу свију присутних уз учестано прекидање и аплаудирање. Након овога продужено је извођење врло бираног програма.

Особито је на странце одличан утисак учинило свирање на фрули, које је пропраћено плескањем, послије чега је настала игранка.

Прво српско коло повео је г. министар Веснић са госпођом, којима су се придружиле остале даме и господа, међу којима се могло примијетити поред Словена: Чеха, Пољака, Руса и Румуне, као и госпођице Данкиње, уз повећи број одличног француског свијета обојега пола.

На завршетку, особито ми је угодно истаћи, да је Н. Кр. Височанство наш омиљени Књаз Мирко, приликом свог краћег бављења овдје, благоизволио милостиво се распитати о удружењу »Зори«, упутивши му, као први прилог 200 франака, изјављујући своју високу наклоност према удружењу и готовост помагати материјално »Зору«.

Ова милостива пажња указана »Зори« све нас омладинце, студенте овдје, дубоко је дирнула и вјечито задужила.

На забави пало је повише прилога између којих издваја прилог г. Министра Веснића од 100 фр.

5. фебруара приређује француско-словенско удружење велику игранку.

Тома В. Загарчанин.

Дневник

Вратили се. Његово Величанство Краљ вратио се са Њиховим Краљ. Височанствима Књазом Петром и Књагиницом Вјером са Ријеке на Цетиње.

Из Народне Скупштине. Одбор за преглед посланичких мандата завршио је рад, те ће извјештај поднијети на претрес на сву прилику сјутра.

Повратак нашег изасланства. Наше изасланство, које је у Петрограду присуствовало откривању споменика Вел. Књаза Николе Никољевића, вратило се на Цетиње.

Председник друштва »Његош« Наш омладинац, један од четрнаесторице првих црногорских маџураната, Гавро Н. Милошевић, кандидат права у Загребу, изабран је за Председника Српског Академског Друштва »Његош« у Загребу које ће ове године приредити прославу стогодишњице од рођења Владике Рада и прославити десетогодишњицу друштвеног опстанка.

Изгинули српски студенти. На биоградском Универзитету свечано је освешћена спомен-плоча изгинулим и умрлим студентима у обавдвара. Црна мермерна плоча намјештена је при уласку на први спрат Универзитета и на њој златним словима пише ово.

»У ратовима 1912 и 1913 положили своје животе за отаџбину:

Александар - Сања - Живаковић, техничар, на Лисици; Чедомир Милићевић, правник, на Куманову; Чедомир Никодијевић, правник, на Куманову; Драгомир Благојевић, правник, у Скопљу; Жарко Величковић, техничар, на Једрену; Драгољуб Грујић, филозоф, на Једрену; Милан Павловић, правник, на Бачкарном Гумну; Бранислав Милошевић, правник, на Брдици; Милан Перовић, правник, на Брдици; Вукић Недић, правник, у Љуми; Сретен Станић-Цукић, правник, на Брегалници; Драгиша Ђодоровић, правник, на Ријетким Буквама; Михаило Ракић, филозоф, на Куманову«.

Смрт једне Српкиње. У Биограду је преминула Анђелија Петровић, њежна, интелигентна и образована млада дјевојка. Покојна Анђа, добра и одушевљена Српкиња, дубоко је осјетила бол који је цијело Српство претрпјело анексијом Босне и тој је измамило једно узбудљиво писмо упућено Толстоју који је, побуђен тим писмом, написао свој познати »Одговор српској жени«. Готово пророчанским ријечима свога генерала писао је о великом уметнику Анђи, да присвајање не значи губитак, а губитак не значи пропад, и да се често спасава онај ко мисли да стоји пред својом пропашћу. Њему се писмо, не познате Српкиње толико свједело да је желио и њену слику, и изненадио се кад је у слици видео младу и лијепу дјевојку којој је послао сва своја дјела.

РАЗНЕ ВИЈЕСТИ

Егејска Острва и Епир. Рајтеров Биро јавља да ће велике силе што је могућно прије одговорити на последњу енглеску ноту. Енглеска влада ће дотле спремити текст двају саопштења, која ће се у исто вријеме предати и у Цариграду и у Атини, пошто их буду одобриле велике силе.

Та саопштења излажу већ позната ријешења у погледу границе у Епиру и Егејских Острва, и њима се предлаже да се евакуација територија, који имају припасти Арбанији, изврши што је прије могућно, али се ипак не одређује рок извршења. Евакуација Арбаније је услов за коначно уступање Егејских Острва Грчкој.

У том саопштењу биљежи се са задовољством вијест о новом увјеравању Италије, да ће она заузета острва вратити Турској. Извршење одредаба уговора из Лозане и повраћај острва у Егејском Мору Турској ствар је само Италије и Турске.

У саопштењу се ништа не говори о малим измјенама границе у Епиру, које је тражио Веницелос. Све измјене, које су сада предмет јавне дебате, немају никаквог озбиљног изгледа на успјех.

Држање Бугарске. Бугарска Телеграфска Агенција јавља, да бугарски посланик у Цариграду који се сада бави у Софији, вели да су злонајерно измишљене тобожње његове изјаве, које му приписује цариградски дописник »Тана« и према којима би Бугарска била приморана да узме учешћа у евентуалном рату између Турске и Грчке.

Питање о острвима — изјавио је Тошев — не интересује Бугарску.

Једно завјештање. »Хамбургер Цајтунг« има вијест из Либека, да је сликар Валдик завјештао цару Вилхелму пола милиона марака, да их употреби на развијање њемачке поморске силе.

Зајмови у Паризу. Вијести, добивене из финансијских кругова, гласе да је први

дио руског жељезничког зајма од 650 милиона са интересом од 4% већ потписан. Емисиони курс је с 2%.

»Либерте« јавља да је први дио грчког зајма од 500 милиона, за који је Веницелос преговарао са француском владом и банкама, одложен до краја марта ов. год.

Турски зајам од 600 милиона, како исти лист јавља, одложен је до краја мјесеца маја ове године.

Енглеска флота. Енглески радикали живо агитују против даљег повећавања државних расхода на флоту. У самом кабинету питање о томе повећању још није ријешено.

Нереди у Бугарској. »Наје Фраје Пресе« јавља, да су социјалисти у Бургасу држали митинг ради протеста против распуштања Собора, и да је на митингу краљ Фердинанд био жестоко нападнут, због чега је војска морала интервенисати, којом су приком рањена многобројна лица. У Јамболи, Врацу и Свиштову отпочела је аграрна револуција. Присталице аграрне странке са свештеницима на челу, иду по селима и проповиједају потребу рушења данашњег стања и протјеривање динстије, која је покушала да Бугаре преведе у католичку вјеру. С обзиром на крваве догађаје у Бугарској, шефови познице ријешили су да краљу пошљу изасланство, које ће од њега тражити да одступи Радославова влада. Општа ситуација у Бугарској врло је озбиљна и задаје брига.

Зајам за Арбанију. С нарочите стране из Париза дознаје се да је тамо у последње пријеме од стране Румуније учињен покушај да се за Арбанију створи зајам од 40 милиона франака, у коме би и Румунија учествовала са 10 милиона. Овај покушај наишао је на симпатије, како код финансијских кругова у Паризу, тако и код министра финансија Каја-а, али је за сада пропао, јер се томе одупире Думерг, који из разлога спољне политике сматра, да Арбанија припада најприје Аустро-Угарске и Италије.

Абдул Хамид. Бивши султан Абдул Хамид понудио је огроман прилог за флоту, ако би му се допустило да пријегне и да живи на свом ранијем полском имању Исмиту. О тој ствари донијеће одлуку старатељство постављено на основу новог закона и то у својој првој наредној сједници. Чланови су тога старатељског одбора, престолонаследник, велики везир, шеих-улкалм и војни министар.

Телефон у Арбанији. »Албанише Кореспонденс« јавља из Валоне да је последњих дана тамошња пошта добила сав поручени материјал за подизање телефонских линија, и да ће тој ови дана неколико градова добити телефонску везу. Влада ће зауставити таксе, да би се учиниле олакшице трговини.

Бомба у Лисабону. Недавно је била организирана у Лисабону једна манифестација у част Алфонза Костоа када је пловрка пролазила преко пјале Рокно и улазила у улуку Карма, експлодирала је једна бомба рањива двајест лица.

Португалски кабинет. Потврђује се да је кабинет дао оставку. Председник републике савјетовао се с политичким шефовима у циљу образовања концентрационог кабинета.

Из Бугарске. Бугарска Телеграфска Агенција објавила је овај коментар: »Извјесни листови, а нарочито »Мир«, доносећи погрешан извјештај о говору председника министарског савјета, којим је овај прошле недјеље отворио изборну борбу, испредају на основу тога извјештаја оптужбе против владе. Прије свега треба констатовати да је председник министарства говорио о новчаној помоћи, коју разни страни синдикати шаљу бугарским социјалистима као своју помоћ за политичке агитације бугарских социјалиста, а није ни директно ни индиректно говорио о руском злату које се дијели у Бугарској, као што то ти листови тврде. Сви коментари који се чине или који ће се чинити у том погледу а у вези с наведеним подметањем, инсинуирани су у очигледној намјери, коју и не треба објашњавати«.

Страна штампа бави се полемиком која се сада води између бугарских војних шефова. Локална штампа иде чак дотле, да представља да је бугарски официрски кор подијељен у два противничка табора.

Слободан увоз из Србије. Бечке службене новине доносе указ, којим се укидају предузете мјере због колере, против увоза робе из Србије.

Митинг за Русе у Бечу. Социјалисте и чешки национални организовали су митинг, на коме су протествовали против процеса који се води против Русима у Мармарошгету. Чешки посланик Ексенер протествовао је против угарске бруталности.

Крупнова фабрика топова у Русији. Као што париски лист »Еко де Парис« јавља, тамо су стигле из Петрограда вијести да је Крупнова фабрика оружја у Есени купила фабрику оружја у Путилову.

Картографско снимање Арбаније. По »Рајхспосту« на прољеће ће отпочети топографско снимање Арбаније. Сјеверну Арбанију ће картографски снимати Аустро-Угарска, а јужну Италија.

ТЕЛЕГРАМИ

Резултати општинских избора у Србији.

Биоград, 23. јануара

Дефинитивни резултати општинских избора показују врло велику владину већину и врло су повољни по владу. Што чини ове резултате нарочито занимљивима, то је што је извјесно да ће влада на будућим скупштинским изборима добити врло велику већину. — Биоградски Пресбиро.

Живши егзархијски учитељи у Србији.

Биоград, 23. јануара

Вијести којима се јавља да су бугарски учитељи присиљени пријетњама да похађају курс за учитеље у Биограду, прије него што им се повјери настава у новим крјевима, апсолутно су лажне и тенденциозне. Курс за ове учитеље установљен је да попуни њихово стручно знање које се сматра као недовољно, и свако у Биограду може се увјерити о нетачности лажних вијести које се шире, као што смо рекли, у тенденциозном циљу. Ови учитељи, пошто заврше овај курс, добиће најбоља мјеста. — Биоградски Пресбиро.

Српска Скупштина

Биоград, 23. јануара

Скупштина која се требала данас састати, одгођена је за 14. фебруара. — Бечки Кор. Биро.

Грчки пријестолонаследник

Букурешт, 23. јануара

Грчки пријестолонаследник стигао је овамо. — Бечки Кор. Биро.

Веницелос у Петрограду

Петроград, 23. јануара

Веницелос и Пашић доручковали су код министра иностраних дјела. Веницелос у вече путује у Букурешт. — Бечки Кор. Биро.

Ђојеви Грка са Арнаушима

Атина, 24. јануара

Атинска Агенција јавља о борбама грчких трупа са Арнаутима на различитим тачкама Јужне Арбаније. Арнаути су одбијени. — Кор. Биро.

Балкански Савез и Њемачка.

Келн, 24. јануара

Полузваничне »Келнске Новине« пишу да су нетачне оне нове комбинације које говоре о Балканском Савезу, нарочито о грчко-румунском савезу који да је закључен под утицајем Њемачке или чак са њемачким учешћем. — Бечки Кор. Биро.

Велеиздајничка парница у Аустрији.

Мармарош-Сигет, 14. јануара

У процесу против Рутена, преслушан је данас као свједок гроф Бобрински који је за то нарочито дошао из Русије. Он је порицао да је будио иредентистички покрет међу угарским Русима. Тај покрет има само вјерско значење. Погранични детектив Дулискијевић оптужио је, под заклетвом, Бобринског ради врло активне пропаганде, који је, у суштини, говорио да извјесни дијелови Угарске морају припасти Русији. Бобрински је одговорио да је Дулискијевић ово све измислио. Са тим је завршено преслушавање Бобринског. — Бечки Кор. Биро.

ПРИВРЕДА

Биоград или Солун.

Савез угарских индустријалаца — пише «Политика» — приредио је један низ предавања у Пешти о привредним приликама у српским новим крајевима. Биоградски кореспондент аустро-угарског «Трговинског Музеја» такође је читао један реферат. Посљедње је било предавање секретара индустријског хрватско-славонског савеза о трговинском и саобраћајно-политичком положају Нове Србије, с погледом на интересе њихове извозне трговине.

Предавач не крије, са колико интересовања аустро-угарски трговачки и индустријски кругови прате развој привредних догађаја на Балкану. Њих нарочито веома живо интересује, како ће се развити српски трговински саобраћај и да ли ће и у будуће више гравитирати према Биограду, или ће се, бар за јужне области, и даље издати за Солун.

У Пешти су се много забринули, изгледа, за трговинску будућност Биограда. Они се боје, да српска пријестолница не изгуби значај, који сада има у српској извозној трговини. Пештански експортери се поуздано надају, да ће Србија наћи пута и начина да отклони сваку опасност за трговинску улогу Биограда.

Толико пажње трговинским приликама они не би поклонили, да се случајно овдје њихове тежине не поклапају са српским. У српској јавности поздрављен је, веле, једнодушно пројекат жељезничке пруге Скопље — Битољ, јер се на тај начин једна велика варош и важан трговачки центар ослобађа зависности од Солуна. Предавач отворено признаје, да симпатично прати покрет биоградских просита, јер њихове жеље одговарају тежњама њихове трговине и индустрије. Да би се, пак, могло с успјехом конкурисати, потребно је да се у тарифском погледу Биоград изједначи са новима крајевима, као што је било и са мјестима у старим границама. На тај начин аустро-угарска трговина била би у могућности, да се користи жељезничким путем и за извоз у Нову Србију. Ту јој је чак и лакше издржати конкуренцију, него ако се користи поморским путем Флуи — Солун, јер је у Солуну много јача међународна утакмица.

У предавању се додирује, најзад, и питање о слободном путу за Солун. Тај слободан пут потпуно је изгубио свој значај, јер ако је до прије рата само 15% целокупног аустро-угарског извоза на Балкан ишло сувим путем, сада су се прилике измјениле. Ако се тај извоз креће преко Биограда, добило би се не само у погледу утакмице с другим европским државама, него би и угарске државне жељезнице и саобраћај на Дунаву имали више користи него до сада.

Врло је тачно изнесено, да Солун неће више имати значаја за турску трговину. Докле је, раније, један већи дио левантске трговине ишао морем преко Солуна, сада ће дакле ићи жељезницом, да се послје утовари у бродове за извоз у Малу Азију, или ће се највећим дијелом директно упутити од Флуи — Солун, дакле, и у том погледу губи свој значај.

Послије свега онога, предавач изводи закључак, да сусједна монархија нема много разлога да се бори за слободан пут ка Солуну, и да према томе оријенталне жељезнице, око којих се толико воде преговори, немају за аустро-угарски извоз велику вриједност. Тиме, наравно, није сасвим побijen значај пруге Биоград — Ниш — Солун, али тек је секундарног значаја. На крају предавач изјављује жељу, да се трговински односи између Србије и Аустро-Угарске понова регулишу ревизијом уговора, јер се у Новој Србији отварају нови изгледи за њихов извоз.

КЊИЖЕВНОСТ

«Књижевне Новости». Примили смо први број овога чисто белетристичког листа, који је узео за задатак упознати нас с најновијим радовима хрватских, српских и словеначких писаца и pjesnika. Лист су покренули ови књижевници: Др Нико Андријашевић (Сарајево), Виктор Цар Ђини (Опатија), Светозар Ђоровић (Мостар), Рикард Каталинић Јеретов (Задар), Др Иван Кривић (Делнице), Милан Маријановић и Андрија Милчиновић (Загреб), Вељко Петровић (Биоград), Динко Шимуновић (Сплит), Др Анте Тресић (Павичић Беч), и Иво Војновић (Дубровник). Они сачињавају стални сараднички одбор, а уређују лист чланови тога одбора, који су у Загребу гдје се лист и штампаша. Издавач је листа «Буро Трбојевић», књижевник из Ријеке. У првом су броју на првом мјесту поруке сарадничког одбора, уредништва и накладиштва. На челу листа су три pjesме: «У месечини» од познатог словеначког pjesника Отона Жупанчића у Љубљани, затим «Бесмртна» од једнога од наших најбољих pjesника Владимира Назора у Кастви и «Први снјег» од младога pjesника Милчића у Београду.

Угледни српски књижевник Светозар Ђоровић у Мостару написао је за први број цртицу «У ноћи», а млађи приповједач М. Гаталовачки у Загребу, позната из «Младе Хрватске», навели «Смрт Тадије Ракара». Вељко Петровић у Биограду дао је за прве бројеве новелу «Матурантски састанак». Још су од оригиналних прилога вриједни нарочите пажње «Легенда» из библијског живота у четири слике, коју је у драматској форми написао млади, даровити pjesник Милослав Крлежа, који овом pjesничком радњом ступа први пут у јавност — и роман «Окајање» из савременог живота из пера познатог књижевника Ивана Кривића. Како су «Књижевне Новости» ставиле у свој програм доносити и певоде вриједних радова из свјетске књижевности, отпочеше у првом броју с пријевом «Пуконика Шабера» (преводи pjesник Љубо Визнер) од француског романистара Хорнеа Балсака. У Листку је говори најпрви о «Књижевним Новостима», а онда долази «Писмо из Биограда», у којем су «Ратовање и Литература», «Литерарни листови», «Питање о наријечју». Дале оцјене «Истарских прича» од В. Назора, и романа «Иза пљима» од Виктора Цара Ђина. На крају још биљешке о Х. Балсаку и «Савременнику». «Књижевне Новости» излазе сваке недеље, а стоје за за цијелу годину К. 12— (џаци и учитељи К. 10—) Претплата се шаље књижари Трбојевић — Ријека.

Vladimir Čerina: Janko Polić-Kamov. Rijeka 1913. Izdanje knjižare Đure Trbojevića.

У омладинским хрватским круговима Г. Черина је познат као један од најактивнијих јачких политиканаца, који уз то има једно пренућство да је литерат. Они омладинци који су пратили његово развиће, видјели су, да је пуно неочекиваних моментата, што се дало протумачити једино тим, да се он није мијењао услед свог спонтаног развијања, него су га мијењали утјецаји од јачих личности из његове средине и утјецаји литературе. Он се није сам од себе мијењао, него су га мијењали. Тако је тај, иначе богат, омладинца био у почетку социјалиста, а потем одмах за час одушевлени националиста, једнако као што је у свом литерарном становишту био с почетка пасатиста, а по том одмах футуриста до бесниста. Крећући се у друштву убогих загребачких боема, он је и сам боем али с ценом.

Његова прва публикација је једна збирка стихова, «Свежак», укупник, у дотераној, недовољној форми, али врло често под очевидним утјецајем поезије Владимира Вилића, подражавајући његову поетску дикцију али без оне његове снажне, не посредне наплате. На ту збирку одређених стихова, под неумијеним насловом «Raspele» комплика се слабо и обраћајући постојећем издању брошуру, Биоград без таске залажући се у њој као борбен омладинца за прилично неосноване и несигурне теорије српско хрватског јединства које наша омладина прима без просуђивања и а priori, што се добром посматрачу доцније освјетљује разочарањем.

У кратком времену иза те брошуре Г. Черина је објелоданио своју дуго ношену и опреману студију о Јанку Полићу Камову, једном од најинтересатнијих представника загребачке боеме.

Та студија, написана једним избезумљеним, футуристичким начином писања, свртила је доста пажње од стране читалачке публике и критике. Нарочито се интересовала омладина за ту књигу, јер је сва интелегентнија хрватска омладина волела пок. несрећника Полића. Нарочито она бола антиклерикална и анти-аустријска омладина, која има честитог националног срца и која пати, гледајући ојањену душевну мизерију своје земље. То су они напавени, растројени, изгубљени млади интелектуалци на беснују своје младости, и њихов најизразитији представник Јанко Полић — Камов. Кад у њиховом друштву, причаше нам једном Г. Черина, послје пола ноћи у каваани споменете пок. Јанка Полића, њима се згрче жута, уморна лица и тежобно, замисљено ућуте.

Тај Јанко Полић-Камов био је збиља једна дирљива, младеначка трагедија. Рођен у свиленој милионарској породици, он је још као дјечко доживио банкрот својих родитеља, а послје је лутао, вјечито несрећан и болестан до кости, од Загреба до Венеције, и Фиренце, до Болоње, до Рима, гладовао и писао за новине, док најзад није трагично завршио далеко негдје у шпанској Барселони, у болници «Santa Cruz».

Омладина га називаше «гласом свих хрватских опозиција», јер бијаше силно борбен и поштен у својим увијерењима, и ако је, иначе, био претежно литерат.

Г. Черина је написао о њему читаву студију, држећи га као литерата врло високо, и прецијујући га готово увијек. Јанко Полић — Камов, у ствари, је много више интересант као злосрећан, боемска личност, која вјечито лута, трује се и пати, него као каква књижевна величина.

Он је тип злосрећног, модерног књижевника, који вјечито немиран трагично носи свог црва у мозгу, док једне ноћи не заерши у каквој болници или азили. А такви обично и не могу дати умјетничко цјеловито дјело од потпуне вриједности, највише што дају, ту су интересантна парчад свега страховитог печалног проживљавања, Несрећна луталица, Јанко Полић-Камов, који је био туберкулозан, шкрофулозан, алкохолан и невронан, изгрижен и отрован перверзијама до кости, као такав могао је дати само историју своје несреће. Тако су његови списи интересантни само као документи његове необично несрећне, страдалничке личности.

Г. Черина је тога писца и одвише прецизијено и пишући о свачем, изгубио се у појединостима, тако да је књига остала без тачно и конзеквентно изведене синтезе.

Даље Г. Черина, који је присталица модерног, алармантног футуризма, има један тако захуктан, побјеснели начин писања, да не може стећи ниједног повољног читаоца, са лијепог ријечи за тај начин писања.

Цијела та плеонастична књига је само избезумљено гомилање ријечи, и интересантна само као примјер докле се у том може најдаље дојерати.

Р

СРПСКА КРАЉИЦА ЈЕЛЕНА (Шест стотина година од њезине смрти).

8. фебруара ове године навршиће се тачно шест стотина година од како је преминула знаменита српска краљица Јелена, жена краља Стефана Уроша I. (1243—1276) која је имала великог удјела у политичком раду свога мужа. Јелена је мати српских краљева Драгутина (1276—1282) и Милутина (1282—1321). Они су јој, осим што су је као мајку поштовали, признавали заслуге које је за земљу стекла и високо су је цијенили. Архиепископ Данило II. који јој је написао опширну биографију, не може да је се нахвали и као краљице и као мајке и као јавне раднице.

Између осталог, она је основала прву школу у Србији за васпитање сиромашних дјевојка у коју је, како казује Архиепископ Данило, скупљала шћери сиромашних родитеља да хранећи их и његујући у своје дому «обучавала их је свакоме добру и ручном раду који је женскоме полу приличио», а кад су одрасле, удавала би их или «браћу доловима» испуњене сваком богатством, а њихово је мјесто узимала друга с којима је исто тако чинила.

Краљица Јелена била је по поријеклу Францускиња, од владалачке лозе и од врло богатих родитеља. За краља Уроша удала се око 1250. године. Цијели свој живот била је посветила је искреноме и корисном раду у Србији. Била је паметна, добра, даровита и у свему примјерна. Подигла је многе цркве и манастире због чега била је врло цијанована и поштована. Умрла је у дубокој старости 8. фебруара 1314. године. Сахрањена је у својој дивној задужбини Градцу, недалеко од Рашке. Усред порушене градачке цркве очувала се њезина камена гробница и до дана данашњег.

КРАЉ. СРП. ТРГОВАЧКА АГЕНЦИЈА У Александрији (Египат).

Agence Commerciale du Royaume de Serbie
ALEXANDRIE, Egypte.

Адреса за телеграме: Yelitch—Alexandrie

Недјељни извјештај са Александријског трга

ВОЛОВОИ.

из	застало напр. нед.	увежено:	заклао:	остало у карант.
Србије	—	—	—	—
Турске	—	—	—	—
Сирије	—	—	—	—
Др. земаља (Кипра)	—	35	35	—
Домаћих	—	15	15	—

Цијена је овчетни на велико у кланици динара 1,95—2,15; говеђини 1,85—2,05 — ока меса.

ЦЕРЕАЛИЈЕ (за 100 кгр.):

Пшеница 22,50; Јечам 17,50; Кукуруз 16,50; Пасуљ 25—50. динара.

Трошкови износе 3,10—3,30 динара на 100 килограма до Александрије. Горње су цијене франко бордо.

БРАШНА:

Руско: № 0 30,25; № 1 29,25; N-r II 28,25; N-r III 27,25 динара;
Румунско: N-r IV 28,25; N-r III 27,25; N-r II 26,25; N-r I 25,25 динара;
Бугарско «Сила»: N-r 0 —; N-r I —; N-r II —; N-r III —; N-r IV — динара;
Српско: N-r 0 —; N-r I —; N-r II —; N-r III — динара.

Трошкови су 3—3,10 на 100 килограма Горње су цијене сф Александрије.

СИР и МАСЛО (за 1 кгр.):

Качкавал 1,65—2,40 дин.;
Обичан сир 1,30—1,40 дин.;
Масло 3,—3,50 динара.

Трошкови су до Александрије 7—8 дин. на 100 килограма. Царина 8 1/2% од вриједности.

РОВА КОЈА СЕ ИЗВОЗИ ИЗ ЕГИПТА КОЖЕ:

Коже (према квалитету):

Врсте коже:	килограма	динара	тежина у кгр.
Бистрице	3,15—3,20	»	3—7
Суве волов.	2,80—2,90	»	8—20
Сољене	1,60—1,75	»	6—25
Пријесне	1,10—1,15	»	—
Суве бивол.	2,70—2,90	»	4—15
Сољене	1,55—1,65	»	6—25
Пријесне	1,—1,05	»	—

Коже се мједе без главе, ушију, рогова, ногу и репа. Трошкови до Србије износе 8—10 динара на 100 килограма. Могу се купити коже српских волова који се овдје увозе. За све остале информације обратити се директно Агенцији.

Горње су цијене кожа постављено на лађи у Александрији. За све информације обратити се Агенцији.

ПАМУК и ПАМУЧНО СЈЕМЕ (за 100 кгр.):

Памук I врста 225; II врста 215; III врста 210; IV врста 195; V врста 170; VI врста 140 динара;

Памучно сјеме (котои) 100 килограма 21,— динара.

Тражи се: Качкавал, бијели сирови пасуљ и дуван. Мустре са означеном количном слаш Агенцији. За све информације обратити се на Агенцију.

У оскудици живе стоке довози се свјеже месо од Суданских волова из Каира. Месо је црно и мршаво. Стока се тражи, а такође исто дебели овнови. За детаље обратити се Агенцији.

ОГЛАСИ

БЛАГОДАРНОСТ

Сматрам за особиту дужност да овим путем изјавим моју најискренију благодарност сина у Горњо-црмичкој капетанији који су се сјетили мене и у прошлим изборима бирали мене за свога посланика, без да сам се кандидирао. Свијема шилем братски поздрав.

1—1 НИКО ХАЈДУКОВИЋ.

ПОМЕН

У понедељник 27. овог мјес. у овдашњој Капелници на Новом Гробљу, одржаћемо годишњи помен нашем непрежаљеном стрицу

† СПАСОЈУ

погинулом 27. јануара 1913 г. на Бардањолу и нашем драгом и непрежаљеном брату

† ЂОРЂИЈИ

погинулом 27. јануара, 1913. године на Тарабошу о чему овим извјештавамо родбину, пријатеље и другове покојнике.

Цетиње, 24. јануара, 1914. год.

Ожалошћени: Петар и Милош Докњић.
бр. 8. 1—1

П. п. бр. 15. 21—50

»Вјесник« прима све огласе, објаве, посмртнице и помене по утврђеној цијени.

Обратити се на Администрацију „Вјесника“.